

Διαπιστώσεις για τις απελευθερώσεις λαγών

Χρήστος Κ. Σώκος
ΜΔΕ Θηραματολόγος

(δημοσιεύτηκε αρχικά στην εφημ. Κυνηγετικές Ειδήσεις αρ. φύλλου 375 του 2010)

Η αξιολόγηση και αναθεώρηση προπορεύονται της βελτίωσης. Πριν λοιπόν εφαρμοστεί οποιοδήποτε διαχειριστικό μέτρο για την αύξηση των θηραματικών πληθυσμών θα πρέπει να αξιολογείται. Μερικά κριτήρια μπορεί να είναι: 1^{ov}) κατά πόσο το μέτρο είναι εφικτό σύμφωνα με τη νομοθεσία και τους διαθέσιμους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, 2^{ov}) η αποτελεσματικότητα του μέτρου, όλα τα μέτρα θα πρέπει να εξετάζονται στη βάση κόστος-όφελος και να επιλέγεται το καλύτερο, 3^{ov}) οι πιθανές παρενέργειες από την εφαρμογή του μέτρου αν κάποιος παράγοντας δεν μπορούν να ελεγχθούν.

Η απελευθέρωση θηραμάτων αποτελεί μέτρο το οποίο απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή στην αξιολόγησή του. Αυτό άλλωστε διαπιστώνεται από τις αυστηρές προϋποθέσεις που περιγράφονται στη σχετική Υπουργική Απόφαση (Υ.Α. 98161/4136/29-9-2008/Υ.Α.Α.Τ.). Ιδιαίτερα στην περίπτωση της απελευθέρωσης λαγών είναι αναγκαίο να επιδεικνύεται σύνεση, καθώς αποτελεί το κύριο επιδημικό είδος σε πολλές περιοχές και πρωταγωνιστεί στην κυνηγετική παράδοση της χώρας από την εποχή του Ξενοφώντα. Δυστυχώς έρευνες στην Ελλάδα έδειξαν πως οι απελευθερώσεις του παρελθόντος προκάλεσαν προβλήματα γενετικής μόλυνσης (Mamuris et al. 2001) και διάδοσης των ασθeneιών του λαγού (Billinis et al. 2005).

Για να γίνει λοιπόν απελευθέρωση λαγών σε μια περιοχή πρέπει πλέον να συνταχθεί σχέδιο ή έκθεση, ανάλογα με τον σκοπό, όπου θα τεκμηριώνει την αναγκαιότητα του εγχειρήματος και την καταλληλότητα του ενδιαιτήματος. Επίσης τα ζώα ελέγχονται οπωσδήποτε ως προς τη γενετική και την παθολογία.

Οι προς απελευθέρωση λαγοί μπορεί να προέρχονται από σύλληψη και μεταφορά άγριων ατόμων ή να έχουν παραχθεί σε εκτροφείο (Κεφ Β, παρ. 6, Υπουργικής Απόφασης). Στην περίπτωση της εκτροφής δεν αναφέρεται με ποιες τεχνικές θα έχουν εκτραφεί τα ζώα ή διαφορετικά ποιες είναι οι ενδεδειγμένες τεχνικές. Ας δούμε όμως τι έχει διαπιστωθεί για την κάθε τεχνική ξεχωριστά.

Εντατική εκτροφή λαγών

Στην εντατική εκτροφή οι λαγοί παράγονται σε κλουβιά και στη συνέχεια απελευθερώνονται απευθείας ή μπορεί να μεταφέρονται σε περιφράξεις για προσαρμογή, αν και δεν είναι υποχρεωτικό από την Υπουργική Απόφαση. Η εντατική εκτροφή χρησιμοποιείται περισσότερο επειδή είναι αποδοτικότερη για τους ιδιώτες εκτροφείς. Στα ελεγχόμενα κλουβιά χρησιμοποιούνται αντιβιοτικά και παρασιτοκτόνα και για γεννήτορες επιλέγονται οι λαγοί με ήρεμη συμπεριφορά (Tomasevic 1977).

Για την αξιολόγηση του μέτρου τοποθετήθηκαν πομποί στους λαγούς πριν την απελευθέρωση. Βρέθηκε πως οι περισσότεροι λαγοί εντατικής εκτροφής, **όταν απελευθερωθούν στη φύση επιβιώνουν για δύο μόνο εβδομάδες** (Lemnell and Lindlof 1982, Marboutin et al. 1990, Angelici et al. 2000, Καρμίρης 2002). Στον Πίνακα 1. φαίνεται η επιβίωση 16 λαγών που απελευθέρωσε ο Καρμίρης (2002), διδάκτορας της Σχολής Δασολογίας Α.Π.Θ., σε περιοχή της Μακεδονίας. Επίσης ο επικ. καθηγητής Αθ.

Σφουγγάρης (προσωπ. επικοινωνία) τοποθέτησε πομπούς σε οκτώ εντατικά εκτρεφόμενους λαγούς. Η επτά από αυτούς θανατώθηκαν μέσα σε έξι ημέρες από αλεπούδες ή σκύλους, ενώ ένας επιβίωσε για ένα μήνα.

Επιπρόσθετα, οι Lemnell and Lindlof (1982) βρήκαν πως η προσαρμογή των εντατικά εκτρεφόμενων λαγών σε περιφράξεις (5 – 60 στρεμμάτων) για 2 – 52 εβδομάδες πριν την απελευθέρωση δεν βελτίωσε την επιβίωση.

Πίνακας 1. Δεδομένα για την ηλικία, το βάρος, την ημερομηνία απελευθέρωσης και την επιβίωση 16 λαγών που απελευθερώθηκαν στη Μακεδονία (Καρμίρης 2002).

Ηλικία λαγού (μήνες)	Βάρος (γρ.)	Ημερ. απελευθ.	Επιβίωση (ημέρες)
11	3339	27-Απρ	3
11	3612	27-Απρ	42
11	3513	28-Απρ	16
11	3180	08-Μαϊ	57
11	3246	26-Μαϊ	11
11	3356	06-Ιουν	23
11	3179	17-Ιουν	2
10	3404	30-Ιουν	6
11	3286	27-Απρ	3
11	3561	28-Απρ	11
12	3870	08-Μαϊ	8
11	3798	19-Μαϊ	22
11	3317	26-Μαϊ	1
12	3662	17-Ιουν	24
11	3557	20-Ιουν	1
10	3221	30-Ιουν	2

Εκτατική παραγωγή

Στον τομέα της εκτατικής παραγωγής λαγών, δηλαδή σε μεγάλες περιφράξεις, υπάρχει ελάχιστη επιστημονική γνώση. Οι σχετικές πληροφορίες προέρχονται κυρίως από αποσπασματικές και χωρίς θηραματολογική παρακολούθηση προσπάθειες. Σχετική εμπειρία έχει αναπτυχθεί στην Ιταλία χωρίς όμως την εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών και χωρίς ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα. Η παραγωγή λαγών σε αυτές τις περιφράξεις είναι μικρή, 2–6 λαγοί/10στρ./έτος, όπως καταγράφηκε σε 15 περιφράξεις για πέντε έτη στην Ιταλία (Santilli et al. 2004). Η επιβίωση των εκτατικά παραγόμενων λαγών αναμένεται να είναι υψηλότερη από αυτούς που εκτρέφονται σε κλούβες (Santilli, προσωπ. επικοινων.), ωστόσο παραμένει μάλλον μικρότερη από έναν άγριο λαγό. Στην Ελλάδα κυνηγετικοί σύλλογοι και ιδιώτες ξεκινούν ερασιτεχνικές προσπάθειες εκτατικής παραγωγής οι οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις γρήγορα εγκαταλείπονται λόγω κακού σχεδιασμού και διαχείρισης.

Εγκαταλειμμένη προσπάθεια εκτατικής παραγωγής λαγών στην Κεντρική Μακεδονία

Σύλληψη και μεταφορά άγριων λαγών

Η σύλληψη και μεταφορά άγριων λαγών αναμένεται να έχει καλύτερα αποτελέσματα αφού τα ζώα αυτά έχουν υψηλότερη επιβίωση (Fiechter 1988, Marboutin et al. 1990). Όμως έχει βρεθεί ότι η σύλληψη και μεταφορά λαγών προκαλεί στρες και τραυματισμούς μειώνοντας την επιβίωση μετά από την απελευθέρωση (Schultz 1980, Paci et al. 2006).

Στην Ιταλία γίνεται ευρεία εφαρμογή της σύλληψης άγριων λαγών με δίχτυα στα καταφύγια και η απελευθέρωσή τους στους κυνηγοτόπους. Οι Santilli and Galardi (2006) διερεύνησαν κατά πόσο οι απελευθερώσεις λαγών αυξάνουν την κυνηγετική κάρπωση στην περιοχή της Τοσκάνης. Κάθε έτος από το 2001 έως το 2004 συλλαμβάνονταν και απελευθερώνονταν κατά μέσο όρο 5.096 λαγοί από τα καταφύγια και 3.054 λαγοί από τα εκτροφεία. **Ωστόσο οι απελευθερώσεις αυτές δεν είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της κυνηγετικής κάρπωσης στις περιοχές όπου εφαρμόζονταν (Santilli and Galardi 2006).** Αυτό που επηρέαζε την κάρπωση ήταν η καταλληλότητα του ενδιαιτήματος ως προς τα καλλιεργούμενα φυτά (Santilli and Galardi 2006).

Συμπεράσματα για τις απελευθερώσεις λαγών

Η αγορά ενός εκτρεφόμενου λαγού στην Ελλάδα ξεπερνά τα 100€. Για παράδειγμα η απελευθέρωση 30 λαγών θα κοστίσει τουλάχιστον 3.000€. Σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτιμάται πως στην καλύτερη περίπτωση από τους 30 λαγούς θα επιβιώσουν οι πέντε για

λίγους μήνες. Άρα, ο κάθε λαγός που θα επιβιώσει θα κοστίσει τουλάχιστον 600€. Οι απελευθερώσεις λαγών συνιστώνται επομένως μόνο εάν έχει μειωθεί σοβαρά ο άγριος πληθυσμός και έχει βρεθεί και αντιμετωπιστεί η αιτία (μετά από καταμετρήσεις και σοβαρή διερεύνηση).

Η περίπτωση αυτή όμως είναι πολύ σπάνια. Ο λαγός έχει υψηλή αναπαραγωγή και οι πληθυσμοί του αυξάνονται από μόνοι τους εφόσον οι συνθήκες είναι ευνοϊκές και υπάρχουν στην περιοχή έστω και λίγοι λαγοί. Επιπρόσθετα μπορεί να συμβεί εποικισμός από γειτονικούς πληθυσμούς.

Εάν ωστόσο διαπιστωθεί πρόβλημα, τότε η καλύτερη τεχνική είναι η σύλληψη άγριων λαγών από την πιο γειτονική περιοχή και η απελευθέρωσή τους με την παράλληλη εφαρμογή των ενδεδειγμένων διαχειριστικών μέτρων (IUCN 1998).

Βιβλιογραφία

- Angelici, F.M., F. Riga, L. Boitani and L. Luiseli. 2000. Fate of captive-reared brown hares (*Lepus europaeus*) released at a mountain site in central Italy. *Wildlife Biology*, 6: 173-178.
- Billinis, C., N. J. Knowles, V. Spyrou, G. Sofiannidis, V. Psychas, P. K. Birtsas, M. Sofia, O. M. Maslarinou, D. K. Tontis, and D. Kanteres 2005. Genetic analysis of the first European brown hare syndrome virus isolates from Greece. *Wildlife Biol. Pract.* 1 (2): 118-127.
- Fiechter, A. 1988. Survie et dispersal de lièvres importés et de levrauts d'élevage lâchés. - *Supplementi alle Ricerche di Biologia della Selvaggina* 14: 271-299.
- IUCN 1998. Guidelines for Re-introductions. Prepared by the IUCN/SSC Reintroductions Specialist Group. -IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK, 10pp. Available at: <http://www.iucnssc.org/download/English.pdf>
- Lemnell, P.A. and B. Lindlof. 1982. Experimental release of captive-reared mountain hares. *Swedish Wildlife Research*, 12(4): 115-128.
- Mamuris, Z., A.I. Sfougaris and C. Stamatis. 2001. Genetic structure of Greek brown hare (*Lepus europaeus*) populations as revealed by mtDNA RFLP-PCR analysis: implications for conserving genetic diversity. *Biological Conservation*, 101:187-196.
- Marboutin, E., Benmergui, M., Pradel, R. & Fiechter, A. 1990: Survival patterns in wild and captive reared leverets (*Lepus europaeus*, Pallas) determined by telemetry. *Gibier Faune Sauvage* 7: 325-342.
- Paci G, Bagliacca M and Lavazza A 2006 Stress evaluation in hares (*Lepus europaeus* Pallas) captured for translocation. *Italian Journal of Animal Science* 5(2): 175-181.
- Santilli F., Mazzoni della Stella R., Guerrini L., Mori L., Bisogno G. and Bagliacca M. 2004. Factors affecting brown hare (*Lepus europaeus*) production in large enclosure. *Game and Wildlife Science*, 21 (3): 471-480.
- Schultz, W. C. 1980. Extent and causes of mortality in stocked snowshoe hares. *Journal of Wildlife Management* 44: 716-719.
- Tomasevic B. 1977. Rearing European hares in captivity in Yugoslavia. IUGB Conference.
- Καρμίρης, Η. 2002. Συμπεριφορά του εκτρεφόμενου λαγού (*Lepus europaeus*) μετά την απελευθέρωση. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Τμ. Δασολογίας & Φυσ. Περιβάλλοντος Α.Π.Θ..